

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

ÉPÍTÉSZETI TERV ENGEDÉLY NÉLKÜLI FELHASZNÁLÁSA

SZJSZT-03/2017

I. Bevezető

Az eljáró tanács a kirendelő végzésben összefoglalt tényállás alapján, a csatolt peres iratokat áttanulmányozva alakította ki véleményét.

1. Az épületről az eljáró tanács rendelkezésére álló információk alapján megállapítható, hogy egy pesti építész tervei alapján épült, a 19. században avatták fel a templomépülethez kapcsolódó, kétemeletes iskolával együtt. Az építész, az eredeti tervek szerzője 1893-ban elhunyt, így a védelmi idő az eredeti tervekre nézve már lejárt. *„1927-ben bővítették az épületet, amely 1960 óta részben üresen állt: míg az iskolai szárnyban főiskola kapott helyet, illetve jelenleg is itt működik az imaterem. Azonban az épület használaton kívül maradt, így állapota fokozatosan romlott. Az épület 1968-ban állami, 1993-ban városi tulajdonba került.”*¹
2. Habár erre irányuló kérdést a törvényszék nem tett fel, az eljáró tanács megjegyzi, hogy a jogosulti láncot teljes körűen csak úgy lehetne vizsgálni, hogy megállapítjuk, hogy történt-e 1927-ben engedélyköteles átdolgozás, és ha igen, az átdolgozott művön (a terveken és az épületen) más szerző (az átdolgozás alapjául szolgáló terv tervezője) szerzői jogai fennállnak-e. Tekintettel arra, hogy az épületet 1926–27 során átépítették, nem lehet kizárni, hogy az abban az évben – feltételezhetően megfelelően engedélyezett – végzett átalakítások alapjául szolgáló tervek védelmi ideje még nem járt le.² Ennek következtében az átdolgozott műre irányadó védelmi időn belül minden átdolgozás engedélyköteles, vagy az lett volna.
3. A felperes a kirendelő végzéséhez csatolt iratokon felül az eljáró tanács rendelkezésére bocsátotta a következő iratokat:
 - „Tegnap, ma, holnap” című tanulmányterv (1993);
 - „Az épület tetőfelújítása és szerkezetmegerősítése” című CD-lemez;
 - „Az épület felújítása 1997–1998 ill. 2005–2006 elkészült állapot képei” című CD-lemez;

¹ Forrás: Wikipédia.

² A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Sztj.) 31. § (1) A szerzői jogok a szerző életében és halálától számított hetven éven át részesülnek védelemben.

- „Az Európai Unió támogatásával helyreállított műemlékek Magyarországon” című kiadvány;
- kivonat a Kisalföld című újságból az ügyben született korábbi ítéletek kapcsán;
- a Magyar Építőipar című folyóirat 1998. évi, az épülettel kapcsolatos kivonata;
- „Az épület utcai homlokzatának felújítása” című leprellő;
- fotódokumentáció az épületről.
- A. című leprellő, mely homlokzati terveket mutat be (dátum nélküli).

Az iratokat az eljáró tanács megtekintette. Figyelemmel azonban arra, hogy az eljáró tanács a törvényszék kirendelése alapján jár el, és nincs tudomása arról, hogy a felperes által az eljáró tanácsnak eljuttatott iratok a törvényszék és az alperesek rendelkezésére állnak-e, véleményét kizárólag a kirendeléshez csatolt iratok alapján alakította ki.

4. Az építészeti tervek a tervkonceptióktól, tanulmánytervektől a részletekre lebontott kiviteli tervekig különböző tervfázisokat fognak át. Ezek közül bizonyos tervek jogszabályban előírt tartalmú tervdokumentáció kötelező tartalmat is magában foglaló részei, mások önmagukban is megállnak. Különböző tervfázisba tartozó tervek szerzői jogi szempontú összehasonlítása – esetről esetre eldönthetően – vagy nem lehetséges, vagy nem valós eredményre vezet. A különböző tervfázisba tartozó tervek ugyanis más szempontból, más módon és más mélységben fejtik ki, öntik formába a tervező gondolatait, ötleteit, koncepcióit. Az ügyben érintett különböző korszakokban készített tervműveknek a folyamatosan változó, rendszerint külső tényezőkhöz (pl. pénzügyi forrás) is értelemszerűen alkalmazkodó megrendelői igényekhez is kellett igazodniuk, amelyek olyan épülethasznosítási funkciók meghatározásához vezettek, amelyek meghatározták, illetve behatárolták a tervező mozgásterét (pl. az oldalszárny hasznosítása).
5. Az irodalom, művészet vagy tudomány területén létrehozott teljesítmények szerzői jogi védelme fennállásának pozitív feltételét, az egyéni, eredeti jelleg követelményét az Szjt. 1. §-ának (3) bekezdése határozza meg: *„A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg.”* A Szerzői Jogi Szakértő Testület gyakorlata alapján (pl. az SZJSZT-38/2003 számú szakértői vélemény) a mű: *„Olyan szellemi alkotás, amely egyéni abban az értelemben, hogy az adott körülmények között lehetőség van többféle kifejezési módra, s ezek közül a szerző egyéni módon valósítja meg azok egyikét vagy másikat, s amely eredeti abban az értelemben, hogy az nem csupán valamely már meglévő alkotás szolgai másolata.”* Az eljáró tanács feladata a jelen ügyben funkcionális művek szerzői jogi védelmének a vizsgálata. A funkcionális művek esetében alacsonyabb az egyéni, eredeti jelleg követelményén belül az egyéni vonás „küszöbe”, ugyanis az ilyen típusú művek esetén a funkció megelőzi, illetve meg is határozza bizonyos fokig a formát, így eleve kevesebb mozgástere van a szerzőnek a fent említett egyéni kifejezés mód megválasztására. Az alkotói mozgástér megléte mindazonáltal szükséges az egyéni jelleg megállapításához. Amennyiben a kialakítás kizárólag a műszaki feladat ellátására szolgál, nagy valószínűséggel nem érhető benne tetten egyé-

ni, eredeti jelleg. Az olyan műszaki megoldások, amelyek az egyéni jelleget nélkülöző módon kizárólag műszaki funkciót töltenek be, szerzői jogi szempontból védelmet nem élvezhetnek.

Természetesen a funkcionális művekre is igaz, hogy az eredeti jelleg megléte csak abban az esetben eredményez szerzői jogi védelmet, ha az a szerző saját szellemi tevékenységéből fakad, és nem egy másik mű szolgálai másolásának az eredménye. Ugyanakkor nem minősül szolgálai másolásnak egy egyéni jelleggel az alkotói játéktér hiánya vagy ki nem használása miatt eleve sem rendelkező mű/terv részlet „átvétele”.

6. Az ügy sajátossága az is, hogy rekonstrukció, restaurálás a célja a vizsgált termékeknek, amelyeknek kulturálisörökség-védelmi (műemlékvédelmi) szempontoknak és követelményeknek is meg kell felelniük. Az eljáró tanács megállapítja, hogy e korlát nem akadályozza meg a szerzői jogi védelem fennállásának a vizsgálatát. Egy épület rekonstrukciója, restaurálása abban az esetben is szerzői jogi védelem alá eshető tervek megalkotásával, illetve épület megépítésével jár, ha az eredeti állapotot a lehető leghívebben próbálják visszaállítani. Egyrészt az eredeti tervek rendszerint nem állnak teljes körűen rendelkezésre. Ha azonban rendelkezésre is állnak, az idő múlása és a megépített épület elkerülhetetlen állagromlása olyan ötletek, megoldások, koncepciók alkotó formába öntését igényli, amely kizárja azt az állítást, hogy a rekonstrukció/restaurálás fogalmilag minden esetben szolgálai másolást eredményez. Azt természetesen esetről esetre kell megvizsgálni, hogy melyek az adott terv(mű) esetében megállapítható, egyéni-eredeti jelleget eredményező alkotások.
7. A szerzői jog csak az egyéni-eredeti formába öntött tartalmat védi. Az ötlet, koncepció, elv, elmélet „algoritmus”, „műszaki, tervezési megoldás” lényege, belső tartalma nem áll védelem alatt [Szt. 1. § (6) bekezdés]. Ha azonban az ötletet, koncepciót stb. formába öntő, szerzői jogi védelem alá eső terv (tervrészlet) szolgálai másolása, átvétele útján történik meg az ötlet, koncepció stb. „elsajátítása”, az szerzői jogi jogsértést valósít meg.

II. Az eljáró tanács elvi válaszai

A válasz megadásához szükséges a kérdés kontextusba helyezése, mert ez vezethet el az ügyben felmerült szakkérdések kellően mély megválaszolásához.

Egy adott település történetében egykor fontos szerepet betöltő, ám hosszú ideje használaton kívül álló műemléképület romlásának látványa, pusztulásának tudata a település lakói számára korántsem csak műemlékvédelmi okokból okoz rossz érzést. Jelen esetben ráadásul zsinagógáról van szó, amely azért áll használaton kívül, mert szörnyű történelmi okok miatt elveszítette gyülekezetének nagy részét. A település fontosnak tartja az épület felújítását, ám sokáig nem történt semmi érdemi fejlemény.

Ezek után 1993-ban született egy komplex anyag (a „Tegnap, ma, holnap”), amelynek jelentősége sokkal nagyobb, mint pusztán „egy terv-változat a sok közül”.

Az épületre vonatkozólag egy új időszámítás kezdete, az épület újjászületésének reményét hordozza. A remény persze megfoghatatlan egy jogvitában, önmagában nem lehetne hivatkozási alap – a dokumentáció azonban hiteles háttérrel ad a reménynek: nagyon komoly, komplex szemléletű munka: „úttörő” jellegű.

A munkában szereplő tervvázlatok pedig – ismerve az építészeti projektek realitását – nem konkrét megoldásoknak tekinthetők (hiszen nem konkrét befektetői igény által megfogalmazott, pontos hasznosítási program, rendelkezésre álló beruházási összeg alapján születtek) – csupán alkotó formába öntött megoldási javaslatok, megoldási lehetőségek, amelyek az épület újjászületéséhez szükséges források felkutatásának építészeti háttéranyagai. E célnak minden szempontból meg is felelnek.

Az „építészeti projektek realitásai” körében később az épület újjászületésének lehetősége, reménye konkrét megfogalmazást nyert (ennek ad alapot az úttörő munkának minősülő „Tegnap, ma, holnap”), de az átfogó felújítás nem kezdődött el. Az idő múlásával újabb hasznosítási elképzelések, újabb befektetői források „megtámadási lehetőségei” merültek fel. Ezekhez persze magától értetődően új tervek kellenek.

Önmagában az a kijelentés, hogy „e tervek mások, mint a 93-as tervek”, csak részben igaz. Mások annyiban, hogy más igények alapján születtek; ugyanakkor nem áll meg az az állítás, hogy nem merítenek az úttörő munkából!

Az összehasonlítható tervek – olyan korlátok mellett, hogy egy meglévő épület tervváltozatai, tehát számos adottság nyilvánvalóan minden esetben figyelembe veendő – „egy téma variációi”. Ha egy későbbi terven egy-egy részlet alkotó módon módosul – abban a szellemi alkotások egymásra épülésének „törvénye” alapján mindig benne van az is, hogy mihez képest módosult.

Ez a lényeges sajátosság kitűnik az alperes testület felé feltett kérdéseiből felfejthető álláspontból.

Az alperes egyrészt olyan kérdéseket tesz fel, amelyekből kitűnik, hogy azt állítja: „az alperesi tervek önálló tervek, hiszen különböznek a felperesi tervektől.” Más kérdésekből kitűnik, hogy az is az álláspont része, hogy az alperes tervei kidolgozottabb tervek, részletesebbek, mint a felperes tervei. Ez az álláspont pedig az ellentartott tervek egymásra épülését igazolja.

Amikor az alperes tervező önállóan tervezett (és alkotott akár önálló szerzői műnek minősülő új terveket), bizonyos mértékben mindvégig támaszkodott a felperes terveinek tartalmára – akár azzal is, hogy éppen elvetette az abban szereplő egyes megoldásokat –, de a felperesi tervek adtak kiindulópontot ahhoz, hogy mit kell elvetni abból a célból, hogy új, alkotó megoldást keressen.

Ennek a kettősségnek az oka az az alaphelyzet, hogy az alperesi tervek alkotója az eredeti, 1993-as tervekészítésben részt vett. A tervezői műhelymunka műfajából adódik ugyanis, hogy az 1993-as eredeti anyagban szereplő két terv megalkotása során a tervezői team bizonyos, hogy számos tervezői elképzelést vetett fel és vetett el, amíg összeállt a két, végül

dokumentált változat (a jelen kérdés szerinti összehasonlítás alapja). Ez azt jelenti, hogy a tervezők részletesen végigelemezték az épülettel kapcsolatos problémafelvetéseket, alternatívákat.

Az alperes tehát mindenképpen birtokába került azoknak az ismereteknek, amelyeket ennek a tervezőmunkának a során elkerülhetetlenül elsajátított, és ebbe beletartozik a rekonstruálandó épület teljes elemzése is.

Arra nézve azonban van vélelemmel alátámasztott bizonyíték, hogy az eredeti terv alkotó formába öntött megoldásai nem az alperes tervezőhöz kapcsolódnak. Soha nem vitatta ugyanis alperes tervező az 1993-as tervdokumentáció felperes tervezői szerzőséget megalapozó névfeltüntetését.

Az is biztos emellett, hogy az alperes tervező az 1993-as eredeti terv készítése során kifejlesztett, leszűrt ismereteket, az akkor megszületett komplex elemzést „fejben” vitte magával.

A bevezetőt azzal foglalja össze az eljáró tanács, hogy a felperesi „Tegnap, ma, holnap” c. anyag az épület újjászületési terveinek vonatkozásában nagy jelentőségű, úttörő munka.

E munka alkotó eredményei az alperes tervező valamennyi tervében bizonyos fokig fellelhetők. Ugyanakkor alperesi oldalon a rákövetkező évek terveiben olyan megoldásokat dolgoztak ki, amire aktuális igény/lehetőség volt. Ha megrendelői oldalon új funkciót rendeltek meg, akkor ehhez igazodott a terv, és mindig a funkció vonja maga után, hogy más építészeti megoldásokat kell alkalmazni.

Ha megrendelői oldalon részletesebb köelem-kidolgozást kértek, e megrendelésnek is eleget tett az alperes tervező. Ha éppen a homlokzat folytatására volt igény, akkor ennek a kidolgozása következett, értelemszerűen a régi, kidolgozott homlokzati tervre építve az alkotást.

Azonban az alperesi tervek nem pusztán a felperesi terv szolgai másolásai. Komoly teljesítmények, sok önálló gondolat alkotó formába öntésével: azaz szerzői művek.

III. Válaszok a törvényszék által feltett kérdésekre

A törvényszék által feltett kérdések

- *A felperes „Tegnap, ma, holnap” című művében (1993) szereplő építészeti tanulmányterv összehasonlítása az épület átalakítása, megvalósítási tanulmány (1999) című másodrendű alperesi tervanyaggal*

Válasz a kérdésre

Szerzői jogi szempontból a mű felhasználásának minősül a mű átdolgozása, azaz a mű minden olyan megváltoztatása, amelynek eredményeképpen az eredeti műből származó más

mű jön létre.³ Ennek megfelelően az alperesi mű egyéni, eredeti jellege, tehát a szolgálai másolás hiánya nem zárja ki azt, hogy ne történhetett volna meg az eredeti felperesi mű engedély nélküli felhasználása (azaz: átdolgozása) az alperes részéről.

A két tervanyag tekintetében nehezíti az összehasonlítást az a tény, hogy a körülmények és a megrendelői igények megváltoztak.

Az alperesi terv a felperesi terv (az abban szereplő két alternatíva) ismeretében jött létre. Kifejezett célja, hogy ahhoz képest kevesebb funkciót kínál, kisebb beruházást eredményező legyen. Elhagyja a felperesi tervben szereplő oldalszárny-hasznosítási alternatívákat (főiskolai hasznosítás, illetve szálloda kialakítása). Elhagyja a felperesi tervben szereplő pinceszint-hasznosítást (süllyesztett színpad, illetve gépészet).

A jelen esetben egyértelműen megállapítható, hogy a másodrendű alperes megtartja viszont az 1993-as terv(ek) kulcsfontosságú elemét: az épület főbejárati feltárását, amely meghatározza az alaprajz kialakítását. Erre az 1993-as terv az épület térszervezése szempontjából alapvetően újszerű megoldást alkalmazott: ÉK-i bejáratot. Az alperes 1999-es terve pontosan ugyanezt a megoldást alkalmazza terve kulcselemeként.

Ugyanakkor az ennek a bejáratnak a környezetében tervezett két új torony az alperes tervén egyéni, eredeti megfogalmazású, önálló elem. Ez a tervrészlet szerzői mű.

Nem a „Tegnap, ma holnap” (1993) című építészeti tanulmányterv szolgálai másolása útján jött létre az épület átalakítása, megvalósítási tanulmány (1999) című tervanyag. A 1999-es tervanyag származékos mű, e körben egyéni, eredeti jelleggel rendelkező alkotásnak, ezáltal szerzői jogi védelem alatt állónak tekinthető. Összességében megállapítható, hogy szolgálai másolás nem történt, az Szjt. 29. §-a szerinti átdolgozás azonban igen, amelyre engedélyt kellett volna kérnie az alperesnek a felperestől.

Az összehasonlítandó tervanyagok részének tekinthető szöveges részek közül az első átfogó jellegű, magas színvonalú mű, a második tényszerű szakirodalmi anyag. Mindkét mű szakirodalmi műként egyéni, eredeti alkotásnak minősül. Habár funkciójában hasonló a két szöveg, azok átvételt megvalósító egyezéseket nem tartalmaznak, így a szöveges részek (szakirodalmi mű) tekintetében sem szolgálai másolás, sem átdolgozás nem történt.

- *A felperesi építési engedélyezési tervdokumentáció (1994) összehasonlítása a másodrendű alperes által készítettett, „Az épület kulturális célú hasznosítása, építési engedélyterv módosítása + tenderterv” (2004) című tervanyaggal*

A két tervanyag tekintetében is nehezíti az összehasonlítást az a tény, hogy a körülmények és a megrendelői igények megváltoztak. Megállapítható azonban, hogy két teljesen különböző tervről van szó, így az alperes itt vegytisztán önálló szerzői művet alkotott.

³ Szjt. 29. §.

A felperes terve az 1993-as „Tegnap, ma, holnap” című terv gondosan kidolgozott továbbfejlesztése. Legfontosabb motívuma, hogy megtartotta az épület (általában javasolt) ÉK-i feltárását, s a közönségforgalmi tereket és kiszolgáló helyiségeket erre a megközelítésre szervezi. A pincszinten gépészeti és kiszolgáló tereket alakított ki.

Az alperes 2004-es tervében viszont elvetette az 1993-as felperesi tervben és a saját 1999-es tervében szereplő ÉK-i épületfeltárást, s az épület átellenes, DNy-i oldalán alakította ki a főbejáratot, aminek következtében természetesen az épület térszervezése is alapvetően megváltozott. A pincszinten is jelentős változás történt a tervben, új kialakítású, nagyvonalú aulát tervezett (és emellett gépészeti és kiszolgáló tereket is, de az új tervhez igazodó elrendezésben).

Az alperesi tervek a jelen esetben olyan mértékben távolodtak el a felperesi tervektől, hogy az „átdolgozásnak” szerzői jogi, engedélykéréshez és díjfizetéshez vezető relevanciája nincs. Ennek az az oka, hogy az alperesi tervekben ugyan felhasználták a felperesi tervek azonos vagy hasonló formai vagy tartalmi elemét, azonban az alperesi terveknek ez már nem lényeges alkotórésze. Emiatt az eredmény, az alperesi terv az alkotójának személyiségi elemeit hordozó, új szellemi tartalmú, eredeti mű. Az alkotás ihlető forrásaként a már meglévő művek is szabadon használhatók, mégpedig nemcsak az Szjt. 1. § (6) bekezdése értelmében („gondolat, elv nem védhető”), de a stílus, a formai megoldások egy-egy eleme átvétele értelmében is.

Összességében tehát megállapítjuk, hogy „Az épület kulturális célú hasznosítása, építési engedélyterv módosítása + tenderterv” (2004) új terv, teljesen eltér mind a felperes, s mind saját 1999-es tervétől.

A felperesi homlokzatzfelújítási tervdokumentáció (1997) összehasonlítása a másod- és harmadrendű alperesi kiviteli terv (2005) hasonló munkarészeivel

A gyakorlatban elképzelhetetlen, csak elméletileg lehetséges, hogy a homlokzatzfelújítási tervdokumentáció esetében ne lenne a szerzőnek alkotói mozgástere.

Ahogy a bevezető 6. pontjában az eljáró tanács kifejtette, a restaurációs, ezáltal a műemlékvédelmi cél önmagában még nem zárja ki az egyéni, eredeti jelleg meglétét. Így nincs lehetőség a restaurációs célú, szerzői jogi védelem alá eső tervek engedélykérés és jogdíjfizetés nélküli felhasználására. A felperesi tervek alapjául szolgáló eredeti homlokzat ad ugyan alapot az alkotáshoz, és az alkotótevékenységet korlátozza is pl. egy új homlokzat kialakíthatóságához képest, azonban szükségszerű az alkotó jellegű tevékenység a restaurációs célú felhasználáshoz: új anyagok és az épület új funkciója lép ugyanis be az alkotói folyamatba. Emiatt a tervezőnek ki kell találnia, át kell gondolnia, és formába öntés útján *meg kell alkotnia* az új művet, a jelen esetben a homlokzatzfelújítási tervdokumentáció tervrészét.

A szerzőnek az új technológiák alkalmazása miatt szükségszerűen van mozgástere az alkotásra. Így például lehet mindkét esetben cél a madarak homlokzattól való távoltartása,

azonban ennek különböző eszközei és alkotó jellegű megvalósítási módjai lehetnek. Ha a későbbi terveket készítő építész ugyanazt a megoldást választja, mint a korábbi szerző, akkor feltehetően az első mű szolgai másolásáról van szó ennek az elemnek a tekintetében.

Mindkét tervdokumentáció jelentős munkával elkészített, komoly anyag. Összehasonlítva az 1:50-es egyező nézetet tartalmazó homlokzati tervlapokat, még az is megállapítható, hogy alperes nem lemásolta a felperes tervét, hanem újrarajzoltatta a homlokzatokat.

Az alperes tehát jelentős alkotói teljesítményt mutatott fel abból a célból, hogy újra kidolgozzon egy olyan teljesítményt, ami egyszer már elkészült, sőt, a terveket továbbfejlesztette, a részlettervei gondosabbak.

Az alperes a felperesi terveket a műemlékvédelmi tervtárból vette ki, ezt igazolja az a tény, hogy a külön tervlapokon fel van tüntetve, hogy „Az alkalmazott homlokzati anyagok és alapszínek a Sz. S. korábbi tervei alapján megvalósult oldalt követik.”

A homlokzatfelújítási tervdokumentáció nem az eredeti mű (amelynek a felújítását végzik) szolgai másolása. A felperesi tervek szükség szerint szerzői művek, ugyanis az épület homlokzatának eredeti állapota annyira rossz volt, hogy szükséges volt egyéni, eredeti jelleggel alkotnia a tervezőnek ahhoz, hogy létrejöhessen a rekonstrukció. Az alperesi tervek a felperesi tervek átdolgozásai, és emellett felmutatnak olyan tervrészeket, amelyek az alperes önálló szerzői alkotásainak minősülnek.

A felperes által megfogalmazott kérdések

1. *A felperesi felmérés tervdokumentáció (1993) és a „Tegnap, ma, holnap” című mű szerzői jogi védelemben részesülő műveknek minősülnek-e, vagy sem?*

A felperesi felmérési tervdokumentáció 1993-ban készült, ebben az időszakban viszont még nem állt a felmérési terv készítőjének rendelkezésére a mai modern technológia (pl. lézermérő), így manuális eszközökkel kellett elvégezni a felmérést. Ezenkívül nehezítette a felmérési terv készítőjének a munkáját az is, hogy az ügy tárgyát képező épületet abban az időszakban építették (1860-as évek), amikor a mértékegységek még nem a méterrendszeren alapultak.⁴ A felmérési terv elkészítéséhez mindenképpen szellemi tevékenységre és a rajz törvényeinek ismeretére van szükség. Nem lehet tehát elvitatni az első feltáró felmérési terv fontosságát, azonban a felmérési terv funkciója az, hogy a lehető legpontosabban mutassa meg azt a terv eszközeivel, amit a felmérő lát.

A „Tegnap, ma, holnap” című, rendkívül részletesen kidolgozott építészeti tenderterv szöveges része már önmagában szakirodalmi műnek⁵ tekinthető. A tervek egyéni, eredeti

⁴ Magyarország 1875-ben, még az Osztrák–Magyar Monarchia tagjaként vált a méteregyezmény részesévé.
⁵ Sztj. 1. § (2) bek. a) „Szerzői jogi védelem alá tartozik – függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e – az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen az irodalmi (pl. szépirodalmi, szakirodalmi, tudományos, publicisztikai) mű ...”

jellegét többek között megalapozza a funkcióváltáshoz igazodás, amely az épület rekonstrukciójának hozadéka volt. Az épület eredeti funkciója (vallási intézmény) eltér az épület rekonstrukció utáni funkciójától (kulturális intézmény). A megváltozott funkciók esetén szükségszerűen másképp gondolkodik egy építész az épületről, emiatt az eredeti tervektől szükségképpen különböznek a rekonstrukció során létrejött tervek. Ez történt a „Tegnap, ma, holnap” esetében is, amely lényeges tartalmi eltéréseket mutat az épületnek a felmérési terven rekonstruált eredeti állapotához képest.

Az eljáró tanács válasza a kérdés első felére

A felmérési terv nem tekinthető szerzői műnek, ugyanis fogalmilag nem rendelkezhet egyéni, eredeti jelleggel. A felmérési terv gyakorlatilag a felmérés alapjául szolgáló épület rajzi leképezése, annak többszörözése.⁶ Így a felmérési terv elkészítője szerzői jogi szempontból nem minősül szerzőnek.

Az eljáró tanács válasza a kérdés második felére

A „Tegnap, ma, holnap” című alkotás minden feltételnek eleget tesz ahhoz, hogy szerzői műnek minősülhessen. Értékes és nagyon részletesen, gondos munkával kidolgozott és szakirodalmi művel kiegészített tervdokumentáció, melynek egyéni, eredeti jellege van.

- 2. A felperesi tervdokumentáció (1993), illetőleg a felperes tetőfelújítási és szerkezetmegerősítési tervdokumentációja (1993) felhasználásra került-e valamelyik alperesi tervben, ha igen, milyen mértékben?*

A tetőfelújítás, szerkezetmegerősítés vonatkozásában: lásd a D/1. választ is.

Technológiai tervek szerzői jogi megítélhetősége kérdéses, évtizedes átfutással különösen az. A folyamatos technológiai fejlődés okán folyamatosan megújulnak az alkalmazott eljárások, anyagok, részletmegoldások. Egy húsz évvel ezelőtt született technológiai terv egy későbbi fázisban bizonyosan más eszközök alkalmazását igényli, és nem azért, mert hibás, hanem azért, mert elkerülhetetlenül elavul.

Az eljáró tanács válasza a kérdés első felére

A felperesi tervdokumentáció felhasználásra került, a „Tegnap, ma, holnap” című felperesi műben (1993) szereplő építészeti tanulmányterv átdolgozása az épület átalakítása, megvalósítási tanulmány (1999) című, másodrendű alperesi tervanyag. A felhasználás módjára és

⁶ Szjt. 18. § (1) a) „Többszörözés a mű anyagi hordozón való – közvetlen vagy közvetett – rögzítése, bármilyen módon, akár véglegesen, akár időlegesen ...”

mértékére nézve az eljáró tanács a bíróság által feltett első kérdésre adott válaszában adott magyarázatot.

Az eljáró tanács válasza a kérdés második felére

A kérdés második felére nem tud az eljáró tanács egyértelmű választ adni. A technológiai terveket a szerzői jogi átvétel (átdolgozás) az eredetitől eltávolodott önálló mű mércéjével nem lehet összehasonlítani. Ennek az az oka, hogy nem határozható meg pontosan, hogy az újabb tervek mely részei szolgai másolás eredményei, mely részei adódnak átvételből úgy, hogy csak a technológiailag korszerűbb eszközök alkalmazása miatt mutatkoznak eltérések, és mely részei minősülnek új terveknek.

- 3. A fenti kérdés megválaszolásának függvényében nyilatkozzon arról, hogy milyen összegű kártérítést tart reálisnak a 100%-ban felhasznált és az alperesi tervekbe teljes egészükben beépült felperesi tervdokumentációk esetében, illetve milyen összegű kártérítést tart reálisnak az egyéb két felperesi terv vonatkozásában?*

Szükségesnek tartjuk tájékoztatni a testületnek a vagyoni hátrány tekintetében szakértői véleményeiben megjelenő töretlen gyakorlatáról, amely szerint:

„Miután a díjak megállapítása a felek szabad megállapodásán múlik, s csak szűkebb körben állnak rendelkezésre jóváhagyott vagy legalábbis közzétett tarifák, az eljáró tanácsok csak hozzávetőleges tételek megállapítására vagy a díj-, illetve kárösszeg-megállapításnál alkalmazandó ismérvek megjelölésére tudnak vállalkozni.”⁷ Mindezek alapján egy mű esetében általában felhasználási díjról nehéz beszélni.

A jelen ügyben ilyen adatok nem állnak rendelkezésre, ezért az eljáró tanács nem tud becslést adni.

A másodrendű alperes – polgármesteri hivatal – által megfogalmazott általános jellegű kérdések

- 1. A felperes által az épület felújítása kapcsán készített tervek (rekonstrukciós tervek: a meglévő, már korábban megtervezett épület eredeti állapotban történő helyreállítása) az eredeti 19. századi műhöz – ideértve az 1926–27. évi átépítést is – (a továbbiakban: eredeti tervek) képest milyen lényeges változtatásokat, egyéni, eredeti elképzeléseket tartalmaznak?*

A kérdést az eljáró tanács a következő (2.) kérdéssel összevonva válaszolja meg.

⁷ *Ficsor Mihály* (szerk.): A szerzői jog gyakorlati alkalmazása a digitális online környezetben. Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2010.

2. *Amennyiben egyéni, eredeti jegyek felfedezhetők a felperes tervein az eredeti tervekhez képest, azok a szerzői alkotás szintjét elérik-e?*

Habár a felperesi tervek elkészítésének oka alapvetően a rekonstrukciós cél volt, ahogyan az eljáró tanács a bevezetőben is kifejtette, a rekonstrukciós cél egyáltalán nem zárja ki azt, hogy egyéni, eredeti jelleggel rendelkezessen egy alkotás, és így szerzői jogi védelem alatt álljon. Egy épület rekonstrukciója, restaurálása abban az esetben is esetlegesen szerzői jogi védelem alá eső tervek megalkotásával, illetve épület megépítésével jár, ha az eredeti állapotot a lehető leghívebben próbálják visszaállítani. Egyrészt az eredeti tervek rendszerint nem állnak teljes körűen rendelkezésre. Ha azonban rendelkezésre is állnak, az idő múlása és a megépített épület elkerülhetetlen állagromlása olyan ötletek, megoldások, koncepciók alkotó formába öntését igényli, amelyek kizárják azt az állítást, hogy a rekonstrukció/restaurálás fogalmilag minden esetben szolgai másolást eredményez. Azt természetesen esetről esetre kell megvizsgálni, hogy melyek az adott terv(mű) esetében megállapítható, egyéni-eredeti jelleget eredményező alkotások.

A tervek egyéni, eredeti jellegét többek között alapvetően meghatározza a funkcióváltás, amely az épület rekonstrukciójának hozadéka volt. Az épület eredeti funkciója (vallási intézmény) eltér az épület rekonstrukció utáni funkciójától (kulturális intézmény). A megváltozott funkciók esetén szükségszerűen másképp gondolkodik egy építész az épületről, emiatt az eredeti tervektől különbözőek lehetnek a rekonstrukció során létrejött tervek. Ez történt a felperesi terv esetében is, amely lényeges tartalmi eltéréseket mutat az épületnek a felmérési terven rekonstruált eredeti állapotához képest.

Az eltérő funkcionális felhasználás ebből fakadóan eltérő alaprajzi kialakítást igényel, amely az épület feltárása, közönségforgalma, közösségi és kiszolgáló helyiségeinek kialakítása tekintetében egyéni, eredeti tervet eredményezett. A terv pozitívuma továbbá, hogy ugyanakkor az épület tömegformálása, homlokzatképzése tekintetében viszont tiszteletben tartotta a műemléképület eredeti értékeit.

Jelen esetben egyéni, eredeti jellegű alkotások jöttek létre. A felperesi „Tegnap, ma, holnap” (1993) című alkotás és a felperesi építési engedélyezési tervdokumentáció (1994) egyéni, eredeti jelleggel rendelkező szerzői jogi műv, építészeti terv.

3. *Amennyiben felperes tervein az eredeti tervekhez képest az alkotás szintjét elérő, lényeges változtatások, eredeti, egyéni elképzelések megfigyelhetők, azoknak szolgai másolása egyértelműen megállapítható-e Cs. Gy.-nek az épület felújításához kapcsolódó tervein?*

Cs. Gy. terve nem tekinthetők szolgai másolásnak. Az indokolást lásd a bíróság 1. kérdésére adott, és alább, a 4. kérdésre adott válaszban.

4. *Amennyiben a felperes tervein az eredeti tervekhez képest az alkotás szintjét elérő, lényeges változtatások, eredeti, egyéni elképzelések megfigyelhetők, azoknak részbeni átvétele egyértelműen megállapítható-e Cs. Gy.-nek az épület felújításához kapcsolódó tervein, és ez a szerzői jogilag releváns felhasználás megállapítását megalapozza-e?*

A tervek részbeni átvétele is szerzői jogi felhasználást alapoz meg. Átvételen szerzői jogi szempontból többszörözést (másolást) kell érteni. (Van a szerzői jogban az átvétel fogalmának a szabad felhasználás körébe eső tartalma is, idetartozik az idézés és az oktatási célú átvétel, ezek azonban ebben az ügyben nem relevánsak.) Emellett az Szjt.-ben a felhasználási módok felsorolása exemplifikatív módon történik.⁸ Ennek megfelelően tehát a mű mindenfajta felhasználása minősülhet „szerzői jogilag releváns” felhasználásnak. A felhasználás akkor állapítható meg, ha az a mű azonosítható részére nézve történik meg. Jelen esetben mind a mű átdolgozása, mind pedig az „átvétele” (=többszörözése, más szóval szolgai másolása) felmerülhet felhasználási módként. Átdolgozás a mű minden olyan megváltoztatása, amelynek eredményeképpen az eredeti műből származó más mű jön létre.⁹ Az átdolgozás során létrejött művön az eredeti szerző szerzői jogai is fennállnak, így az átdolgozás során létrejött mű többszörözéséhez szintén szükséges az eredeti szerző engedélye. Engedély híján a szerzői jogi felhasználás jogsértő a szabad felhasználás jól körülhatárolt eseteit kivéve.¹⁰

Az eljáró tanács a bíróság által feltett első kérdésre adott válaszában kitért arra, hogy Cs. Gy. elkerülhetetlenül megismerte a Sz. S.-féle terv mindazon alkotó megoldásait, amelyek a funkcióváltás ellenére felhasználhatók voltak, és az azokat az alkotó megoldásokat, amelyeket a funkcióváltás miatt vagy egyéb okból – például tudatosan más alkotó megoldás választása – el kellett vetnie.

Emiatt megállapítható, hogy az Szjt. 29. §-a szerinti átdolgozás történt, amelyre engedélyt kellett volna kérnie az alperesnek a felperestől. Az alperesnek saját önálló szerzői műnek minősíthető teljesítményei is vannak az összehasonlított tervek között.

5. *Szükségszerűen meg kell-e egyezniük a terveknek (eredeti, J. K., Sz. S., Cs. Gy.), mert ugyanarról az épületről van szó korlátozott mérnöki megoldásokkal? Ha nem, miben lehet eltérés? (Vö. szakvélemény: felperesi tervek, Cs. Gy.-tervek, J. K.-féle tanácsi tervezői tervek összevetése.)*

Az épület eredeti funkciója (vallási intézmény) eltér az épület rekonstrukció utáni funkciójától (kulturális intézmény), a megváltozott funkciók esetén pedig szükségszerűen másképp gondolkodik az építés az épületről, emiatt a tervek is különbözőek lehetnek. A rekonstruk-

⁸ Szjt. 17. § A mű felhasználásának minősül különösen ...

⁹ Szjt. 29. § második mondata.

¹⁰ Szjt. 18. § (2) utolsó mondata: „Az építészeti alkotások esetében többszörözés a tervben rögzített alkotás kivitelezése és utánépítése is.”

ciós célú felhasználás soha nem jelenthet automatikusan szolgai másolást (lásd a bevezető 6. pontját).

Noha ugyanarról az épületről van szó, ez nem eredményez korlátozott mérnöki megoldásokat. Az eltérés lényege: a funkcionális eltérés. Valamennyi terv az adott funkciónak megfelelően eltérő alaprajzi kialakítású, ami az épület feltárása, közönségforgalma, közösségi és kiszolgáló helyiségeinek kialakítása tekintetében egyéni, eredeti terveket eredményezett. Valamennyi terv pozitívuma továbbá, hogy ugyanakkor az épület tömegformálása, homlokzatképzése tekintetében viszont tiszteletben tartották a műemléképület eredeti értékeit.

A terveknek nem kell szükségképpen megegyezniük, mert annak ellenére, hogy rekonstrukciós célú alkotófolyamatról van szó, a szerzőknek lehetett mozgásterük az alkotás elkészítése során.

A másodrendű alperes által megfogalmazott kérdések a per tárgyát képező egy-egy terv kapcsán

A) *A felperesi tanulmányterv (1993) összehasonlítása az épület átalakítása megvalósíthatósági tanulmány (1999) című anyaggal*

1. *Tekintettel arra, hogy Cs. Gy. neve a „Tegnap, ma, holnap” című műnek az elején feltüntetésre került, szerzőtársnak, illetve társszerzőnek minősül-e? Elkülöníthető-e, hogy Cs. Gy., illetve Sz. S. esetében a „Tegnap, ma, holnap...” című alkotás tekintetében ki melyik résznek a szerzője?*

Az eljáró tanács fontosnak tartja megállapítani, hogy az építészeti gyakorlatban általános, hogy a vezető tervező határozza meg a tervek koncepcióját, és az azt tükröző főbb formai megoldásokat. A koncepció maga nem áll szerzői jogi védelem alatt. A szerzői jog csak az egyéni-eredeti formába öntött tartalmat védi. Az ötlet, koncepció, elv, elmélet, „algoritmus”, műszaki, tervezési megoldás” lényege, belső tartalma nem védett [Szjt. 1. § (6) bekezdés].

A „Tegnap, ma, holnap” című műben található megjelölések szerint a tanulmány szöveges részét Sz. S. építész-mérnök készítette, az anyagban található építészeti tervek körében pedig az 1. számú tervvázlat esetében Cs. Gy., míg az 1–2. számú tervvázlatok esetében Sz. S. van megjelölve szerzőként. A belső oldalakon, azaz magukon a terveken semmilyen névfeltüntetés nem történt.

Ennek megfelelően a „Tegnap, ma, holnap” című műben található 1. számú tervvázlatokat közös műnek kell tekintenünk, méghozzá oly módon, hogy az egyes részek nem választhatók el egymástól. Ennek megfelelően az 1. számú tervvázlat az Szjt. 5. §-ának (1) bekezdése alapján minősülhet: „Több szerző közös művére, ha annak részei nem használhatók fel önállóan, a szerzői jog együttesen és – kétség esetén – egyenlő arányban illeti meg a szerzőtársakat; a szerzői jog megsértése ellen azonban bármelyik szerzőtárs önállóan is felléphet.”

A „Tegnap, ma, holnap” című alkotás 1. számú tervvázlatát tekintve azonban a szerzői vagyoni jogok szempontjából a tervek áttanulmányozása után az eljáró tanács úgy látja, hogy Cs. Gy. csak olyan mértékében tekinthető a mű szerzőjének, amennyiben Sz. S. őt a közös munkába bevonta. Az irányító tervező Sz. S. volt. Ezt a megállapítást támasztja alá az a tény is, hogy az 1994-es engedélyezési tervdokumentációt kizárólag Sz. S. jegyezte, és ezt Cs. Gy. nem vitatta. A felperes szerzőségét a felperesi tervekre nézve az alperesek egyike sem vitatta.

Mindemellett az eljáró tanács a szerzőségi kérdés vagyoni elemeinek vizsgálata körében nem tekinthet el a következő megjegyzéstől. A felperes és a szerzők között fenn kellett állnia egy olyan jogviszonynak, ami alapján vagyoni jogokat szerzett a felperes, ez lehet a jogalapja annak, hogy a „Tegnap, ma, holnap” című alkotás szerzői jogosultjának a felperest lehessen tekinteni. E jogalapot a munkaviszonyban alkotott művekre vonatkozó szabályok alkalmazása adhatja. Az Sztj. 30. §-ának (1) bekezdése szerint *„eltérő megállapodás hiányában a mű átadásával a vagyoni jogokat a szerző jogutódjaként a munkáltató szerzi meg, ha a mű elkészítése a szerző munkaviszonyból folyó kötelessége”*. A munkaviszonyban alkotott mű szabályainak alkalmazásához meg kell jegyezni, hogy az eredeti terveken a W. társaság szerepel, így a felperes csak abban az esetben tekinthető szerzői jogi jogosultnak, amennyiben a jogutódlás a szerzői vagyoni jogok tekintetében is megtörtént a két gazdasági társaság között. [Ha a természetes személy szerzők nem álltak munkaviszonyban a W. társasággal, akkor csak úgy kerülhetett sor jogszerűen a felperes „szerzői jogosulti” – helyesen további felhasználási engedély adására feljogosított felhasználói – minőségének a feltüntetésére, ha megfelelő tartalmú, kellően széles terjedelmű, átruházható felhasználási jogot szerzett az említett társaság a természetes személy szerzőktől. Ez megtörténhetett társasági jogi jogcímen (apport) vagy külön kötött felhasználási szerződéssel.]

Az eljáró tanács csak azt állapíthatja meg teljes bizonyossággal az Sztj. szerinti szerzőségi vélelem alapján,¹¹ hogy Sz. S. irányító tervezői teljesítménye kiemelésével a tanulmány szöveges részének és a 2. számú tervvázlatnak Sz. S. a szerzője, míg az 1. számú tervvázlaton nem lehet pontosan megállapítani a szerzőségi arányokat, a szerzőség Sz. S. és Cs. Gy. között oszlik meg.

2. *Amennyiben szerzői jogi védelemben részesülő műnek minősül a felperesi tanulmányterv, abban az esetben a Cs. Gy.-féle tanulmányterv (az épület átalakítása megvalósíthatósági tanulmány) tartalmazza-e a „Tegnap, ma, holnap” című mű általa alkotott részét, vagy abban az Sz. S.-féle rész esetleges szolgai másolása, átvétele van?*

A „Tegnap, ma, holnap” című alkotás esetében az 1. számú tervváltozaton nem lehet pontosan megállapítani a szerzőségi arányokat, a szerzőség Sz. S. és Cs. Gy. között oszlik meg (egyéb meghatározás híján fejenként egyenlő eszmei hányad szerint), a tanulmány szöveges

¹¹ Sztj. 94/B. § (1) Az ellenkező bizonyításáig azt kell szerzőnek tekinteni, akinek a nevét ilyenként a művön a szokásos módon feltüntették.

részének és a 2. számú tervváltozatnak Sz. S. a szerzője. Azt az eljáró tanács nem tudja megállapítani, hogy melyik szerző milyen részeket alkotott az 1. számú tervvázlat adott részében, ugyanis a szerzőség nincs természetben megosztva (lásd előző kérdés). Itt is jelentősége van azonban annak, hogy a vagyoni jogok gyakorlása körében a W. társaságot kell szerzői jogosultnak tekinteni (lásd az e választ közvetlenül megelőző, 1. kérdésre adott választ).

A „Tegnap, ma, holnap” c. felperesi műben nem definiálható (nem különíthető el) a Cs. Gy. által alkotott rész, ugyanakkor a Cs. Gy.-féle terv nem szolgál másolása a felperesi tervnek.

3. *Átvett-e ötletet a Sz. S.-féle részből a Cs. Gy.-féle tanulmányterv, és ez utóbbi szerzői műnek minősül-e?*

Ahogy arra a Szerzői Jogi Szakértő Testület SZJSZT-03/2009 számú szakvéleményében a reklámművekkel kapcsolatban is rámutatott, „a szerzői jogi védelem tárgya minden esetben a gondolatok egyéni-eredeti formába öntése, nem maga az annak alapjául szolgáló tartalom”. Ennek az oka, hogy az Sztj. 1. §-ának (6) bekezdése¹² alapján az ötlet nem állhat szerzői jogi védelem alatt. A szerzői jog alapvetően a formát védi, és nem a tartalmat, szükség van a mű valamilyen szintű kidolgozottságára annak érdekében, hogy szerzői jogi védelem alatt állhasson.

A kérdésnek önmagában szerzői jogi relevanciája nincs. Az ötlet nem áll szerzői jogi védelem alatt [Sztj. 1. § (6) bekezdés]. A kérdés úgy érthető, hogy a Cs. Gy.-féle tanulmányterv átvett-e a „Sz. S.-féle részből” ötletet megvalósító, formába öntött tervet vagy tervrészletet.

A Cs. Gy.-féle tanulmányterv szerzői műnek minősül, ugyanis építészeti műként a művészet területéről származó alkotás, mely rendelkezik egyéni, eredeti jelleggel. Jelen esetben szolgai másolásról nincs szó, azonban felhasználásról, nevesítve pedig az Sztj. 29. §-a szerinti átdolgozásról beszélhetünk, ennek alátámasztását az eljáró tanács az 1. kérdésre adott válaszában részletesen kifejtette.

4. *Ha felfedezhető a másolás/egyéb felhasználás, ki annak az alanya?*

A feltett kérdés nem pontos abban a tekintetben, hogy a szerzői jog viszonyrendszerében mind a szerző, mind a felhasználó lehet alany (fél). Amennyiben a szerzőségbeli alanyra vonatkozik a kérdés, úgy a másodrendű alperes által feltett 1. kérdésre adott válaszra utalunk vissza, azaz a szerzői vagyoni jogok alanya (jogosultja) feltehetőleg a W. (illetve ennek jogutódja), míg a szerzői személyhez fűződő jogok az „Sz. S.-féle részre” Sz. S.-t illetik.

Megismétli az eljáró tanács, hogy Cs. Gy. az Sz. S. által jegyzett, az épület újjászületésére vonatkozó komplex terv, s az ehhez végigelemzett komplex építészeti tervezési program (ami egy tervnek – a tervező által alkotott – szerves része) birtokában volt tervei készítésekor.

¹² Sztj. 1. § (6) „Valamely ötlet, elv, elgondolás, eljárás, működési módszer vagy matematikai művelet nem lehet tárgya a szerzői jogi védelemnek.”

Minden olyan személy, aki a tervek szerzői jogi értelemben vett felhasználását végzi, „alany”, az azokat engedély nélkül átdolgozó személy, és az átdolgozás során létrejött új műveket engedély nélküli többszöröző személy is.¹³ Amennyiben szerzői jogi értelemben vett releváns felhasználás történt, annak az átdolgozó személy mindenképpen alanya.

B) Felperesi felmérési terv (1993) – nincs összehasonlítás

1. Az épület felmérése csak egyetlen megoldással képzelhető el? Ha nem, miben térhet el a 2. tényállapot-rögzítés?

Nem, mindenképpen többféle megoldás lehetséges, ez természetszerű. A felmérés technikai vonatkozásaiban lehet többféle, ám a végeredménye, maga a felmérési dokumentáció az eredeti épület minél pontosabb leképezése.

2. A felmérési terv szerzői műnek tekinthető-e? Tartalmaz-e eredeti, egyéni jelleget, hiszen egy meglévő épület, már meglévő szellemi alkotás visszafejtése tervi szintre, az épület rajzi másolata?

A felmérési terv nem tekinthető szerzői műnek, ugyanis ez nem tartalmazhat egyéni, eredeti jelleget megalapozó elemet. A felmérési terv gyakorlatilag a felmérés alapjául szolgáló épület rajzi leképezése, annak többszörözése.¹⁴ Így a felmérési terv elkészítője szerzői jogi szempontból nem alkotó (lásd a felperes által feltett 1. kérdésre adott választ). A felmérési tervnek azok a részletei lehetnek szerzői művek, amelyek az eredeti épületbelsőből (pl. lépcsőkorlát) vagy épületkülsőről (pl. tetődísz) már hiányoznak, ekkor az épület karakteréhez igazodó új elem tervezése szerzői mű.

3. A felperesi felmérési terv „megépítése” kitűnik-e az iratok között fellelhető bármely alperesi tervből, másképpen: az 1:100 léptékű építési engedélyezési tervek és a tendertervek jóval elnagyoltabb felbontásúak, mint a felmérési és kiviteli tervek, kitűnik-e belőlük, hogy azok alapjául milyen részletes felmérési terv szolgált?

A felmérési terv részletessége fontos adalék volt a kulcsfontosságú, „az épület újjászületésére vonatkozó komplex terv, s az ehhez végigelemzett komplex építészeti tervezési program” kidolgozásához, így valamennyi tervnek végső soron része.

¹³ Sztj. 18. § (2) utolsó mondata: „Az építészeti alkotások esetében többszörözés a tervben rögzített alkotás kivitelezése és utánépítése is.”

¹⁴ Sztj. 18. § (1) a) „Többszörözés a mű anyagi hordozón való – közvetlen vagy közvetett – rögzítése, bármilyen módon, akár véglegesen, akár időlegesen ...”

Egy felmérési tervet nem lehet megépíteni. A kérdésnek az ügy megítélése szempontjából nincs jogi jelentősége, mert a felmérési tervet nem tekintjük szerzői műnek (lásd a felperes által feltett 1. kérdésre adott választ).

4. *Igaz-e az az állítás, hogy csupán a kiviteli tervek készítésekor váltak feltétlenül szükségessé a felperesi tervek, az engedélyes és tendertervek elkészítéséhez nem, mert ezek nem voltak részletesek?*

Nem. Az engedélyezési és tendertervek esetén is elképzelhető, hogy a felperesi felmérési tervekre támaszkodtak, azonban az eljáró tanács a felmérési terveket nem tekinti szerzői műnek (lásd az 1. kérdésre adott választ).

- C) *A felperesi építési engedélyezési tervdokumentáció (1994) összevetése az épület kulturális célú hasznosítása, építési engedély terv módosítása + tendertervvel (2004)*

1. *Igaz-e, hogy a felperes által készített Bt-01/94 munkaszámú engedélyezési tervdokumentációból kiténik, hogy a hasznosítási koncepció teljesen eltér a megvalósult felújítástól (lásd az építészeti műszaki leírást, 2. és 5. oldal) – amennyiben az épület alapincézését, valamint a belváros felőli megközelítéshez egy üvegszerkezetű „előépítményt” tervezett. A volt iskolaszárnyaknak új funkciókat tervezett-e (lásd 9. oldal, szállodai szárny, illetve irodák, zenészlőtők)?*

A megvalósult felújításra nézve az eljáró tanács nem kapott anyagokat, ezért a hasznosítási koncepció és a megvalósult felújítás összevetésére nincs módja.

2. *Lehetnek-e a szakági tervek önálló szerzői alkotások az építészeti terv viszonylatában? Mennyiben determinálja az építészeti terv a szakági terveket? Enged-e önállóságot, egyéni eredeti jelleget, illetve az elkészült terv eléri-e az alkotás szintjét?*

Nem kizárt a szakági terv egyéni, eredeti jellege, de egyéni, eredeti művet alkotni csak szakági viszonylatban lehet. Az építési engedélyezési tervdokumentáció viszonylatában a szakági tervnek (gépészeti tervnek) ki kell szolgálnia az építészeti alkotást, a tervművet.

A fentieknek megfelelően az eljáró tanács az építési engedélyezési tervdokumentációnak a viszonylatában vizsgálta meg a kérdést, és megállapította, hogy a szakági tervek az építészeti terv viszonylatában nem tekinthetők egyéni, eredeti alkotásnak, ennél fogva szerzői jogi védelemben sem részesülhetnek.

Önmagában egy szakági tervnek a szerzői jogi védelme nem kizárt, de ha azt az építési engedélyezési tervdokumentáció viszonylatában vizsgáljuk, akkor nem beszélhetünk egyéni, eredeti jelleg megvalósulására rendelkezésre álló alkotói mozgásterről, mert túlságosan kor-

látozott az alkotás folyamata (az építésztervező tervművéhez kell igazodnia a szakági tervezőnek).

D) A felperes tetőfelújítási és szerkezetmegerősítési tervdokumentációja (1993) – nincs mivel összehasonlítani

1. Az 1994–95-ben megvalósult tetőfelújítás és szerkezetmegerősítés, valamint hozzá kapcsolódóan az épület főpárkányának környékén lévő és az épület állóképességét alapvetően meghatározó szerkezeti mezők megerősítésével kapcsolatos felperesi terv mely alperesi tervben jelenik meg?

A technológiai tervek szerzői jogi megítélhetősége kérdéses, évtizedes átfutással különösen az. A folyamatos technológiai fejlődés miatt folyamatosan megújulnak az alkalmazott eljárások, anyagok, részletmegoldások. Egy húsz évvel ezelőtt született technológiai terv egy későbbi fázisban bizonyosan más eszközök alkalmazását igényli.

Az eljáró tanács nem tud válaszolni a kérdésre. A megvalósult tetőfelújítás és szerkezetmegerősítés értelemszerűen nem lehet része későbbi tervfázisoknak (az ettől eltérő kérdés, ha át kívánják építeni a tetőt, illetve a szerkezetet).

E) A felperes homlokzatfelújítási kiviteli tervanyagának (1997) összevetése a harmadrendű alperes kiviteli terv homlokzatfelújításra vonatkozó munkarészeivel (2005)

1. Szükségszerű volt-e ugyanolyan módon (formákat és színt is beleértve) folytatni a rekonstrukciót, különös tekintettel arra, hogy műemléki épület eredeti állapothoz hű felújítása a feladat?

Természetesen, ha a homlokzat egyik része már elkészült, akkor magától értetődő, hogy a már elkészült részhez alkalmazkodni kell a további tervezés során is. Az Sztj. nem tartalmaz olyan szabad felhasználási módot, amely lehetővé tenné a művek engedélykerési kötelezettség nélküli felhasználását rekonstrukciós célból. Mindemellett lett volna lehetőség a rekonstrukció folytatása során arra, hogy a korábban elkészült homlokzatrészlet tervezőjétől (szerzőjétől) engedélyt kérjenek a felhasználásra. Az építészeti szempontból kifogástalan érv, hogy a tervező egységes homlokzatkialakításra törekedett, ez azonban nem teszi jogszerűvé az esetleges átvételt.

A már elkészült részhez alkalmazkodni kell a további tervezés során is. Ez azonban szerzői jogi szempontból nem bír jelentőséggel, a korábbi tervek engedély nélküli felhasználása jogsértő.

2. *Tekintettel arra, hogy nem volt teljes körű a felperesi dokumentum, az alapján megállapítható-e, hogy csak a mindenkori kivitelezéskor – esetleg állványról – a helyszínen vett minta alapján lehet ezeket elkészíteni, kvázi előre nem lett pontosan felmérve és dokumentálva mint gyártmányterv? Ezt alátámasztják a „H-5 KÖMEGRENDELÉSI TERV”-ben szereplő kvázi sematikus rajzok is?*

A kömegrendelési terv maga nem szerzői mű, azonban az abban található rajzok lehetnek művek. Az alperes kérdés szerinti kömegrendelési tervében kétségkívül vannak egyéni, eredeti elemek, annak rajzi elemei egyéni, eredeti jellegük következtében szerzői jogi védelemben részesülnek. Erre a következők adnak okot.

A felperes homlokzatfelújítási tervanyagára is igaz az, hogy egy homlokzatfelújítási kivitelezési tervanyag soha nem lehet olyan részletes, hogy azt ne lehetne további, egyéni-eredeti jellegű felmutató részletmegoldásokkal gazdagítani. A korábbi tervet lehet bővíteni, finomítani, gazdagítani – ez történthetett jelen esetben is, ugyanis az alperesi anyag egyértelműen jóval kidolgozottabb, mint a felperesi. Ez azonban nem jelent szerzői jogi minősítést, tehát nem jelenti azt, hogy ne történthetett volna meg az eredeti tervek szerzői jogi értelemben vett felhasználása. A kérdés arra vonatkozik, hogy egy bizonyos módon készülhettek-e a tervek, és nem a tervek összehasonlítása a kérdés tárgya.

Az eljáró tanács válasza: nem állapítható meg, hogy csak a mindenkori kivitelezéskor – esetleg állványról – a helyszínen vett minta alapján lehet ezeket elkészíteni, ugyanis a tervek alapján nem lehet megállapítani, hogy azok hogyan készültek.

*Dr. Faludi Gábor, a tanács elnöke
Dr. Takács Nóra Emese, a tanács előadó tagja
Eleőd Ákos, a tanács szavazó tagja*

* * *

HÍRÜGYNÖKSÉGI FOTÓK, HÍREK, TUDÓSÍTÁSOK ÁTVÉTELE

SZJSZT-19/2017

Előljáróban az eljáró tanács utal a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI.3.) Korm. rendelet alábbi bekezdésére:

„8. § (1) A Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást, nem tart helyszíni szemlét, és nem idézhető. Szükség esetén azonban további adatok szolgáltatását kérheti a megkereső bíróságtól vagy hatóságtól, illetve a megbízótól.”

Az eljáró tanács válasza a megbízó járásbíróság által feltett kérdésekre

1. Alapvetés

Az eljáró tanács válaszait elkülönítve adja meg a 35 db hírügynökségi fotó, valamint hírügynökségi hírek (jelentések) vonatkozásában, ugyanakkor a megbízó 1–2. kérdését e két műtípus tekintetében egy egységben válaszolja meg.

2. Hírügynökségi fotók

2.1. A szerzői jogi oltalom kérdése

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. (a továbbiakban: Szt.) az alábbiak szerint rendelkezik:

„1. § (2) Szerzői jogi védelem alá tartozik – függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e – az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen:

... i) a fotóművészeti alkotás,

...

(3) A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.”

Az eljáró tanács megítélése szerint valamennyi, a 101. számú mellékletben részletezett, 35 db fotó a fenti rendelkezések alapján szerzői jogi védelem alá tartozik.

Megjegyzi ugyanakkor az eljáró tanács, hogy a 101. számú mellékletben szereplő fotók között vannak olyanok, amelyek ismétlődnek (pl. a 2. és a 13. kép megegyezik, továbbá pl. a 22., 32. és 34. kép is megegyezik).

2.2. A jogsértés kérdése

Az Szt. szerint:

16. § (1) A szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető.

...

(4) Ha e törvény másképp nem rendelkezik, a szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás illeti meg, amelynek – eltérő megállapodás hiányában – a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia. A díjazásról a jogosult csak kifejezett nyilatkozattal mondhat le. Ha a törvény a felhasználási szerződés érvényességét megszabott alakhoz köti, a díjazásról való lemondás is csak a megszabott alakban érvényes.

...

(6) Jogosulatlan a felhasználás különösen akkor, ha arra törvény vagy az arra jogosult szerződéssel engedélyt nem ad, vagy ha a felhasználó jogosultságának határait túllépve használja fel a művet.”

...

17. § A mű felhasználásának minősül különösen:

- a) a többszörözés (18. § és 19. §),*
- b) a terjesztés (23. §),*
- c) a nyilvános előadás (24. § és 25. §),*
- d) a nyilvánossághoz közvetítés sugárzással vagy másként (26. § és 27. §),*
- e) a sugárzott műnek az eredetihez képest más szervezet közbeiktatásával a nyilvánossághoz történő továbbközvetítése (28. §),*
- f) az átdolgozás (29. §),*
- g) a kiállítás (69. §).*

A fentiek alapján, amennyiben bizonyításra kerül, hogy a 101. számú mellékletben részletezett 35 db fotó engedély nélkül közzétételre került (online nyilvánossághoz közvetítés útján vagy más, fent felsorolt felhasználási módon), az Szt. fenti rendelkezései alapján a jogsértés megvalósult. Értelemszerűen amennyiben ez csak egyes, meghatározott fotók tekintetében kerül bizonyításra, úgy a jogsértés csak ezen meghatározott fotók tekintetében állapítható meg. (A feltett kérdésekkel összhangban az eljáró tanács vizsgálata nem terjedt ki arra, hogy az egyes fotók felhasználásra kerültek-e, és ha igen, az a hírügynökség engedélyével történt-e.)

2.3. A vagyoni hátrány és a jogosultság kérdései

A Szerzői Jogi Szakértő Testület következetes gyakorlata szerint a vagyoni hátrány tekintetében összegszerű megállapítást nem tesz, hanem csak szempontokra hívja fel a figyelmet.

Az eljáró tanács álláspontja szerint a hírügynökségnek a releváns időszakban irányadó általános szerződési feltételei, díjszabása alkalmazandó a vagyoni hátrány tekintetében.

Ugyanakkor ennek a vonatkozó kérdései (különösen: mi volt az irányadó díjszabás a releváns időszakban, online ténylegesen elérhetőek voltak-e a sérelmezett képek vagy azoknak egy része a sértett által megjelölt időszakban, mi volt a releváns időszak pontosan stb.) bi-

zonyítási, és nem szakértői kérdések. Továbbá a fentiekkel szoros összefüggésben az eljáró tanács utal az alábbi szempontokra.

Az Sztj. szerint:

„4. § (1) A szerzői jog azt illeti, aki a művet megalkotta (szerző).

...

9. § (1) A szerzőt a mű létrejöttétől kezdve megilleti a szerzői jogok – a személyhez fűződő és a vagyoni jogok – összessége.

... (3) A vagyoni jogok – a (4)–(6) bekezdésekben foglaltak kivételével – nem ruházhatók át, másként sem szállhatnak át, és azokról lemondani sem lehet.

...

(6) A vagyoni jogok a törvényben meghatározott esetekben és feltételekkel át ruházhatók, illetve átszállnak. A jogszerző – a jogok átruházására irányuló szerződés eltérő kikötése hiányában – a vagyoni jogokkal a továbbiakban rendelkezhet.

....

30. § (1) *Eltérő megállapodás hiányában a mű átadásával a vagyoni jogokat a szerző jogutódjaként a munkáltató szerzi meg, ha a mű elkészítése a szerző munkaviszonyból folyó kötelessége.*”

Tekintettel arra, hogy az Sztj. 4. §-ának (1) bekezdése alapján a szerzői jogi eredeti jogosult kizárólag természetes személy lehet, valamint arra, hogy a vagyoni jogok élők között csak kivételesen ruházhatóak át, illetve szállhatnak át (különösen munkaviszony esetén), a hírügynökség a szerzői vagyoni jogokat akkor szerzi meg a természetes személy fotósoktól, amennyiben az Sztj. 30. § (1) bekezdésében foglalt feltételek fennállnak (különösen: munkaviszony, illetve munkaviszonyból folyó kötelesség). Ennek jelentősége értelemszerűen abban áll, hogy a szerzői vagyoni jogok megszerzése esetén a hírügynökség jogosult harmadik személyeknek a felhasználást díjazás ellenében engedélyezni, és ez esetben a fotó harmadik személy által történő felhasználására irányadó lehet a hírügynökség díjszabása, továbbá a hírügynökséget érthette vagyoni hátrány. Amennyiben a természetes személy fotós nem áll a hírügynökséggel munkaviszonyban, úgy a hírügynökség legfeljebb felhasználási jogokat szerezhet felhasználási szerződéssel a természetes személy fotóstól. Amennyiben a hírügynökség és a fotós között létezik felhasználási szerződés, és ezen felhasználási szerződés alapján a hírügynökség jogosult harmadik személynek felhasználási engedélyt adni (ennek különösen feltétele, hogy a szerződésben kikötésre kerüljön, hogy a felhasználási engedély harmadik személyre átruházható, illetve átengedhető), úgy abban az esetben a hírügynökség szintén jogosult harmadik személyeknek a felhasználást díjazás ellenében engedélyezni, a fotó harmadik személy által történő felhasználására szintén irányadó lehet a hírügynökség díjszabása, továbbá ez esetben szintén érthette a hírügynökséget vagyoni hátrány. Ha a fent

írt átruházással vagy a felhasználási engedély megadása útján nem szerzett a hírügynökség felhasználási jogosultságot, úgy értelemszerűen a hírügynökség harmadik személynek a felhasználást nem jogosult engedélyezni, a hírügynökség díjszabása nem alkalmazható, továbbá a hírügynökséget vagyoni hátrány nem érte.

3. A hírügynökségi hírek (jelentések)

3.1. A hírek szerzői jogi oltalmának kérdése

Az Sztj. az alábbiak szerint rendelkezik:

„1. § (1) Ez a törvény védi az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat.

(2) Szerzői jogi védelem alá tartozik – függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e – az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen:

a) az irodalmi (pl. szépirodalmi, szakirodalmi, tudományos, publicisztikai) mű,

...

(3) A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értéktételestől.

...

(5) A szerzői jogi védelem nem terjed ki a sajtótermékek közleményeinek alapjául szolgáló tényekre vagy napi hírekre.

...”

A Szerzői Jogi Szakértő Testület 25/2000, valamint 19/2003 számú szakvéleményében részletesen foglalkozott a „hírek” szerzői jogi kérdéseivel, amelyekre az eljáró tanács különösen az alábbiak szerint utal:

„... annak tisztázása is szükséges, hogy mi a szerzői jogi státusza annak, amit 'hírnek' neveznek, hogy mi a viszonya a 'hírnek' (mint információnak) és a hírt mint információt feldolgozó sajtóközleménynek, és hogy milyen ismérvek alapján állapítható meg, vajon az ilyen közlemények szerzői védelmet érdemlő műnek minősülnek-e.

Ebből a szempontból különbséget kell tennünk a 'hír' szó két jelentése között. A szó egyik jelentése valamely esemény megtörténte, valamely fejlemény bekövetkezésére vonatkozó információt takarja, amiről általában különböző módon lehet tájékoztatást adni, s amit jobbra eltérő módon lehet megfogalmazni, kö-

zölni, továbbítani akár a sajtó és a média útján, akár a hétköznapi érintkezés során. A szó második jelentése éppen a megfogalmazott információ. S ebben a jelentésében a szó leggyakrabban a hírügynökségek, a sajtó és az elektronikus média által megfogalmazott és továbbított információra utal.

...

A szerzői jog egyik alapelve az, hogy nem védi a pusztá információt. A tények, adatok megismerésére és közlésére senkinek sincs kizárólagos joga. Amit a szerzői jog véd, az az információ egyéni, eredeti módon való megfogalmazása. Erre, mint ahogy arra fent utalt az eljáró tanács, a hír pusztá megfogalmazása esetén általában csak a komplexitásnak egy bizonyos minimális szintjét elérő információ esetén van mód. Az azonban más kérdés, hogy egyéni, eredeti megfogalmazásra minden esetben lehetőség nyílik, ha nem csupán egy rövid hír (információ) közléséről van szó, hanem kommentárt is fűznek hozzá, rámutatnak jelentőségére, bizonyos más tényekkel, fejleményekkel való összefüggésére, előzményeire, várható következményeire stb.

A pusztá tények leírása maga is ölthet, s általában ölt, egyéni, eredeti formát abban az esetben, ha nem csupán egy rövid hírről van szó, hanem valamilyen komplexebb esemény vagy fejlemény ismertetéséről. A mondatok sorrendje, a használt szavak és kifejezések megválasztása, a szöveg így kialakuló struktúrája egyénivé, eredetivé teheti és így a szerzői jogi alkotás szintjére emelheti a közleményt.”

A fentiek tükrében az eljáró tanács megvizsgálta a nyomozati iratok 191–230. oldalán „A weboldal által jogosulatlanul átvett hírügynökségi jelentések (eredeti)” megjelöléssel ellátott híreket, és megállapította, hogy azok – azzal a kivétellel, amit az alábbi táblázatban jelölt az eljáró tanács – túlmutatnak az Szjt. 1. § (5) bekezdésében foglalt pusztá hír fogalmán, és egyéni-eredeti alkotásnak minősülnek, tehát szerzői jogi védelme alatt állnak az eljáró tanács megítélése szerint. Értelemszerűen az bizonyítási kérdés, hogy ezek a cikkek valóban a hírügynökség cikkei-e, illetve hogy azok tekintetében a hírügynökség a szerzői vagyoni jogokat vagy a felhasználási jogokat megszerezte-e, valamint hogy azok az állított jogsértés időpontja előtt nyilvánosságra kerültek-e.

3.2. A jogsértés, illetve az esetleges szabad felhasználás kérdése

3.2.1.

Előrebocsátja az eljáró tanács, hogy e tekintetben is értelemszerűen bizonyítási kérdés az, hogy a nyomozati iratok 135–190. oldalán található „A weboldal által jogosulatlanul átvett hírügynökségi jelentések (honlapról)” megjelölés alatt csatolt cikkek valóban online közzétételre kerültek-e a weboldalon a sérelmezett tartalommal.

Amennyiben ez bizonyított, úgy a jogsértés kérdése tekintetében az Szjt. 16–17. §-a alapján a fenti 2.2. pontban foglaltak értelemszerűen irányadóak e körben is, ugyanakkor e körben vizsgálni szükséges az Szjt. 36. § (2) bekezdésében foglalt szabad felhasználás lehetőségét is, tekintettel arra, hogy a szabad felhasználás körében a felhasználás díjtalan, és ahhoz a szerző engedélye nem szükséges.

Az Szjt. releváns rendelkezései az alábbiak:

„33. § (1) A szabad felhasználás körében a felhasználás díjtalan, és ahhoz a szerző engedélye nem szükséges. Csak a nyilvánosságra hozott művek használhatók fel szabadon e törvény rendelkezéseinek megfelelően.

(2) A felhasználás a szabad felhasználásra vonatkozó rendelkezések alapján is csak annyiban megengedett, illetve díjtalan, amennyiben nem sérelmes a mű rendes felhasználására, és indokolatlanul nem károsítja a szerző jogos érdekeit, továbbá amennyiben megfelel a tisztesség követelményeinek és nem irányul a szabad felhasználás rendeltetésével össze nem férő célra.

...

36. § (2) Napi eseményekhez kapcsolódó, időszerű gazdasági vagy politikai témákról megjelentetett cikkek vagy e témákról sugárzott művek a sajtóban szabadon többszörözhetők, nyilvánossághoz közvetíthetők – ideértve a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételt [26. § (8) bek.] is –, feltéve, hogy a szerző nem tett az ilyen felhasználást megtiltó nyilatkozatot. Ilyen felhasználás esetén a forrást – a szerző nevével együtt – fel kell tüntetni.

...

106. § (1) Ahol e törvény szerzőt említ, azon megfelelően érteni kell a szerző jogutódját, illetve a szerzői jog más jogosultját is.”

3.2.2.

Az Szjt. „Nagykommentárjának” megfogalmazásában az Szjt. 36. § (2) bekezdése révén „a sajtó számára egyrészt nagyon széles szabad felhasználási esetkör áll rendelkezésre (teljes cikkek átvételére kerülhet sor, akár internetes on-demand felhasználásra is), másrészt viszont erősen korlátozott lehet e kivétel érvényesülése, mivel a szerző egyoldalú nyilatkozattal kizárhatja ezt a felhasználást.”¹⁵

Az eljáró tanács megítélése szerint a fentiek alapján elsődlegesen vizsgálandó, bizonyítási kérdésnek minősül az, hogy a szerző tett-e felhasználást megtiltó nyilatkozatot a felhasználás megkezdése előtt. E tekintetben az eljáró tanács arra is rámutat az Szjt. 106. § (1) bekezdése és a fenti 2.3. pontban a jogosultsággal kapcsolatban kifejtett szempontok alapján, hogy

¹⁵ Gyertyánfy Péter (szerk.): Nagykommentár a szerzői jogi törvényhez. Wolters Kluwer, Budapest, 2014, p. 260.

megítélése szerint a hírügynökség abban az esetben tehetett felhasználást megtiltó nyilatkozatot, amennyiben a hírt (jelentést) elkészítő természetes személy(ek) munkaviszonyban állt(ak) a hírügynökséggel, ugyanis csak ebben az esetben minősül a hírügynökség a szerző jogutódjának, illetve a szerzői jog más jogosultjának.

Amennyiben nem tett a szerző, a szerző jogutódja, illetve a szerzői jog más jogosultja felhasználást megtiltó nyilatkozatot, úgy az Szt. 36. § (2) bekezdésében foglalt szabad felhasználási lehetőség fennállásának további kérdései vizsgálандóak az alábbiak szerint. (Az eljáró tanács nem vizsgálta, hogy a szerző tett-e ilyen nyilatkozatot.)

Vizsgálандó, hogy a weboldal az Szt. 36. § (2) bekezdésben foglalt sajtónak minősül-e. Az eljáró tanács valószínűsíti, hogy a weboldal a 2010. évi CLXXXV. törvény 203. § 60. pontja szerinti internetes újság, illetve hírportál, ugyanakkor az ezen jogszabályhelyben rögzített egyes további feltételek vizsgálata nem szerzői jogi szakértői kompetenciába tartozó kérdés.

Az eljáró tanács megvizsgálta a nyomozati iratokban a 137–190. oldalon szereplő, „A weboldal által jogosulatlanul átvett hírügynökségi jelentések (honlapról)” cikkeket, és álláspontja szerint azok „Napi eseményekhez kapcsolódó, időszerű gazdasági vagy politikai témákról megjelentetett cikkek”-nek minősülnek.

Az Szt. 36. § (2) bekezdésében foglalt, „a forrást – a szerző nevével együtt – fel kell tüntetni” feltétel tekintetében a szakmai gyakorlattal összhangban az eljáró tanács elégségesnek tartja a „(hírügynökség)” megjelölés feltüntetését arra is tekintettel, hogy a hírügynökség által eredetileg csatolt cikkeken sem szerepel a természetes személy szerző neve. „A weboldal által jogosulatlanul átvett hírügynökségi jelentések (honlapról)” cikkek végén az első cikk kivételével a „(hírügynökség)” megjelölés szerepel.

3.2.3.

A fenti 3.2.2. pontban írtak következtében az Szt. 36. § (2) bekezdésében foglaltak alkalmazása szempontjából az eljáró tanács végül azt tartotta kiemelkedően fontosnak vizsgálni, hogy a sérelmezett cikkek valóban az eredeti hírügynökségi jelentésként megjelölt cikkek átvételét, illetve többszörözését, nyilvánossághoz közvetítését valósították-e meg, vagy sem.

A sérelmezett cikkek egyesével, a fentieknek megfelelő besorolásával készült a következő táblázat.

„A weboldal által jogosulatlanul átvett hírügynökségi jelentések (honlapról)” megjelölés alatt sérelmezett cikkek címe és oldalszáma	Az összevetés alapjául szolgáló „A weboldal által jogosulatlanul átvett hírügynökségi jelentések (eredeti)” megjelölés alatti cikkek címe és oldalszáma	Az eljáró tanács megállapítása a jogsértéssel kapcsolatban
137–144. o.	211–214. o.	A hírügynökségtől átvett szerzői jogi oltalom alatt álló tartalom nem került felhasználásra, jogsértés nincs
145–152. o.	209–210. o.	A hírügynökségi tudósítás rövid, nem lép túl az Szjt. 1. § (5) bek. szerint oltalom alatt nem álló napi tény, hír terjedelmén, így felhasználása nem engedélyköteles, jogsértés nincs
153–160. o.	205–208. o.	Az Szjt. 36. § (2) bek. alapján szabad felhasználás, nincs jogsértés.*
161–164. o.	227–230. o.	A cikk átvétele önmagában az Szjt. 36. § (2) értelmében szabad felhasználás lenne, de mivel az átvétel során egyes tények, mondatok, nyilatkozatok kimaradnak, az egyébként a hírügynökségnek tulajdonított, hírügynökség megjelöléssel publikált cikk ilyen megváltoztatása a szerzőnek az Szjt. 13. § szerinti, a mű integritásához fűződő, személyhez fűződő jogát sérti, ezért indokolatlanul károsítja a szerző jogos érdekeit [Szjt. 33. § (2)], emiatt nem szabad felhasználás, azaz engedély hiányában jogsértő.
165–166. o.	197–200. o.	A hírügynökséggel egyező részletek átvétele az Szjt. 1. § (5) bek. szerint szabad felhasználás, így nem engedélyköteles, jogsértés nincs.*
167–170. o.	201–204. o.	A cikk átvétele az Szjt. 36. § (2) értelmében szabad felhasználás, az átvétel során egyes közismert tények maradtak csak ki, melyek az átvett cikk lényegét nem érintik, jogsértés nincs.*

„A weboldal által jogosulatlanul átvett hírügynökségi jelentések (honlapról)” megjelölés alatt sérelmezett cikkek címe és oldalszáma	Az összevetés alapjául szolgáló, „A weboldal által jogosulatlanul átvett hírügynökségi jelentések (eredeti)” megjelölés alatti cikkek címe és oldalszáma	Az eljáró tanács megállapítása a jogsértéssel kapcsolatban
171–174. o.	215–218. o.	A hírügynökség tudósítását olyan módon használja fel, hogy abból lényeges részeket kihagy, saját tartalommal keveri, a semleges tudósításnak saját, érzelmileg elkötelezett új címet ad (illetve szintén érzelmek kiváltására alkalmas illusztrációval látja el), a felhasználás engedély hiányában jogsértő.
175–178. o.	223–226. o.	A hírügynökség tudósítását olyan módon használja fel, hogy abból lényeges részeket kihagy, saját tartalommal keveri, a semleges tudósításnak saját, új címet ad, a felhasználás engedély hiányában jogsértő.
179–182. o.	193–196. o.	A cikk átvétele önmagában az Szjt. 36. § (2) értelmében szabad felhasználás, bár a cím nem jelentős mértékben eltér és egy helyen jelzett, betoldott kommentár is szerepel, de ezek az eljáró tanács megítélése szerint nem sértik még a műintegritás jogát, azaz jogsértés nincs.*
183–190. o.	219–222. o.	A cikk átvétele önmagában az Szjt. 36. § (2) értelmében szabad felhasználás, bár a cím tartalmilag azonos, de eltérő megfogalmazású, illetve apró, lényegtelen, fogalmazásbeli eltérések vannak a két cikk között, de ezek az eljáró tanács megítélése szerint nem sértik még a műintegritás jogát, azaz jogsértés nincs.*

* Az eljáró tanács megítélése szerint ezen cikkek esetében az Szjt. 36. § (2) bekezdése alapján szabad felhasználásról, tehát jogsértés hiányáról beszélhetünk, *feltéve*, hogy a szerző vagy munkaviszonyban álló szerző esetén a hírügynökség nem tett a felhasználást megtiltó nyilatkozatot, valamint *feltéve*, hogy a weboldal sajtóterméknek minősül.

3.3. A vagyoni hátrány kérdése

A fenti, nem jogsértő cikkek esetén értelemszerűen vagyoni hátrány nem merül fel. Ugyanakkor a fenti, az eljáró tanács álláspontja szerint jogsértést megvalósító cikkek esetében felmerül a vagyoni hátrány kérdése.

E tekintetben az eljáró tanács rámutat arra, hogy a sértett jogi képviselője a megbízó által kiemelten kezelt 101. sorszámú nyilatkozatában azt fejtette ki, hogy nem áll módjában a cikkek tekintetében a vagyoni hátrány mértékét kidolgozni.

Erre tekintettel a vagyoni hátrány kérdésében az eljáró tanács nem tud megállapítást tenni.

4. Egyéb észrevételek

Az eljáró tanácsnak egyéb észrevétele nincs.

Dr. Szinger András, a tanács elnöke
Dr. Lukácsi Péter, a tanács előadó tagja
Eifert János, a tanács szavazó tagja

Összeállította: Barsvári Tímea